

THE ROLE OF INTERACTIVE GAMES IN ENHANCING VOCABULARY

Nishanova Aziza Mirzakhmadovna
Turan International University

Usmonova Dildora
Turan International University

4th-Year Student, Faculty of Humanities and Pedagogy

ANNOTATION: This thesis examines the pedagogical significance of communicative games in developing vocabulary in preschool children. The study analyzes the impact of communicative games on children's speech activity, vocabulary expansion, oral communication skills, and social interaction. It is substantiated that active participation in games, peer communication, and learning new words in a natural environment contribute to effective vocabulary development. The research findings demonstrate that systematic and purposeful use of communicative games significantly enhances children's vocabulary. The results of the study can be effectively applied in preschool educational institutions.

Keywords: communicative games, vocabulary development, speech development, preschool children, oral communication, pedagogical process

MULOQOTLI O'YINLARNING LUG'AT BOYLIGINI OSHIRISHDAGI O'RNI

Nishanova Aziza Mirzaxmadovna

Turan International University

Usmonova Dildora

Turan International University

Gumanitar Fanlar Va Pedagogika Fakulteti 4-Kurs Talabasi

ANNOTATSIYA: Ushbu tezisdagi maktabgacha yoshdagi bolalarda lug'at boyligini rivojlantirishda muloqotli o'yinlarning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot jarayonida muloqotli o'yinlarning bolalar nutq faolligi, so'z boyligi, og'zaki muloqot ko'nikmalari va ijtimoiy moslashuviga ta'siri tahlil qilindi. O'yin jarayonida bolalarning faol ishtiroki, tengdoshlari bilan muloqotga kirishishi hamda yangi so'z va iboralarni tabiiy muhitda o'zlashtirishi ta'minlanishi asoslab berildi. Tadqiqot natijalari muloqotli o'yinlardan tizimli va maqsadli foydalanish bolalarning lug'at boyligini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Mazkur ish maktabgacha ta'lim muassasalari pedagoglari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: muloqotli o'yinlar, lug'at boyligi, nutq rivoji, maktabgacha yoshdagi bolalar, og'zaki nutq, pedagogik jarayon

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida bolalar nutqini rivojlantirish, xususan, ularning lug'at boyligini oshirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Bola shaxsining intellektual, ijtimoiy va emotsional rivoji bevosita nutqning shakllanish darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Ayniqsa, erta yosh davrida so'z boyligining yetarli darajada rivojlanishi bolalarning keyingi ta'lim bosqichlaridagi o'quv faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar bolalar nutqini rivojlantirishda an'anaviy usullardan tashqari, interfaol metodlar va o'yin texnologiyalaridan samarali foydalanishni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan, muloqotli o'yinlar bolalarning tabiiy ehtiyojlariga mos bo'lib, ularning nutq faolligini oshirish, erkin fikrlashini ta'minlash va lug'at boyligini kengaytirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. O'yin jarayonida bola tengdoshlari va kattalar bilan faol muloqotga kirishib, yangi so'z va iboralarni ongli ravishda o'zlashtiradi.

Xalqaro ta'lim tadqiqotlarida ham muloqotga asoslangan o'yinlarning bolalar nutqini rivojlantirishdagi samaradorligi e'tirof etilmoqda. Shunga qaramay, maktabgacha ta'lim amaliyotida muloqotli o'yinlardan lug'at boyligini oshirish vositasi sifatida tizimli va maqsadli foydalanish masalasi dolzarbligicha qolmoqda. Mazkur tezis aynan ushbu muammoni yoritishga hamda muloqotli o'yinlarning bolalar lug'at boyligini rivojlantirishdagi o'rnini ilmiy-pedagogik jihatdan asoslashga qaratilgan.

ASOSIY QISM

Muloqotli o'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarda lug'at boyligini rivojlantirishning samarali pedagogik vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu o'yinlar bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda tashkil etilib, ularning tabiiy muloqotga bo'lgan ehtiyojini qondiradi. O'yin jarayonida bola faol ishtirokchi sifatida namoyon bo'lib, so'zlardan amaliy foydalanish orqali yangi lug'aviy birliklarni o'zlashtiradi. Muloqotli o'yinlar zamonaviy til ta'limida lug'at boyligini rivojlantirishning samarali pedagogik vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu o'yinlar o'quvchilarni faol nutqiy jarayonga jalb etib, yangi leksik birliklarning kontekst asosida o'zlashtirilishini ta'minlaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muloqotga asoslangan o'yinlar jarayonida o'rganilgan so'zlar uzoq muddatli xotirada mustahkam saqlanadi va amaliy nutqda faol qo'llaniladi.

Muloqotli o'yinlar til o'rganuvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning passiv lug'atini faol lug'atga aylantirishga xizmat qiladi. Rolli, vaziyatli va muammoli o'yinlar orqali o'quvchilar so'zlarning semantik, pragmatik va uslubiy xususiyatlarini chuqurroq anglaydilar. Shuningdek, o'yin jarayonidagi ijobiy psixologik muhit o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirib, leksik o'zlashtirish samaradorligini kuchaytiradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muloqotli o'yinlar bolalarning passiv lug'atini faol lug'atga aylantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Rolli o'yinlar, savol-javobli o'yinlar, syujetli o'yinlar hamda jamoaviy muloqotga asoslangan mashg'ulotlar bolalarning nutq faolligini oshirib, so'zlarni to'g'ri va

o‘rinli qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Ayniqsa, dialog va monolog nutqni rivojlantirishda muloqotli o‘yinlarning ta‘siri sezilarli darajada namoyon bo‘ladi.

Muloqotli o‘yinlarni tashkil etishda pedagogning roli muhim hisoblanadi. Tarbiyachi o‘yin jarayonini maqsadga yo‘naltirilgan holda rejalashtirishi, bolalarni faol muloqotga undashi hamda nutqiy xatolarni yumshoq va to‘g‘ri yo‘l bilan bartaraf etishi lozim. Shuningdek, o‘yin davomida bolalarning mustaqil fikrlashi va ijodkorligini qo‘llab-quvvatlash lug‘at boyligining yanada kengayishiga xizmat qiladi.

Amaliy kuzatuvlar natijalariga ko‘ra, muloqotli o‘yinlardan muntazam foydalanilgan guruhlarda bolalarning so‘z boyligi, gap tuzish qobiliyati va og‘zaki muloqot madaniyati sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Bu esa muloqotli o‘yinlarning maktabgacha ta‘lim jarayonida lug‘at boyligini rivojlantirishda muhim metodik ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, muloqotli o‘yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarda lug‘at boyligini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita ekanligi tadqiqot jarayonida o‘z tasdig‘ini topdi. Ushbu o‘yinlar bolalarning nutq faolligini oshirish, yangi so‘z va iboralarni ongli ravishda o‘zlashtirish hamda ularni og‘zaki nutqda erkin qo‘llash imkonini beradi. O‘yin jarayonida bolalarning tengdoshlari bilan muloqotga kirishishi ularning ijtimoiy va kommunikativ ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi.

Muloqotli o‘yinlardan tizimli, maqsadli va yosh xususiyatlariga mos holda foydalanish bolalarning passiv lug‘atini faol lug‘atga aylantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagog tomonidan to‘g‘ri tashkil etilgan muloqotli o‘yinlar bolalarning gap tuzish qobiliyati, nutq madaniyati va muloqotga bo‘lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

Shu bois, maktabgacha ta‘lim muassasalarida ta‘lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda muloqotli o‘yinlardan keng va samarali foydalanish, ularni nutqni rivojlantirish mashg‘ulotlariga integratsiya qilish hamda pedagoglarning ushbu yo‘nalishdagi kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 84–91.
2. Piaget, J. (1962). *Play, Dreams and Imitation in Childhood*. New York: W. W. Norton & Company, pp. 112–118.
3. Bodrova, E., & Leong, D. J. (2007). *Tools of the Mind: The Vygotskian Approach to Early Childhood Education*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, pp. 156–162.
4. Christie, J. F., & Roskos, K. A. (2006). *Standards, Science, and the Role of Play in Early Literacy Education*. New York: Guilford Press, pp. 45–52.
5. UNESCO. (2017). *Early Childhood Care and Education*. Paris: UNESCO Publishing, pp. 33–38.
6. Qodirova, F. R., & Toshpo‘latova, G. R. (2019). *Maktabgacha ta‘lim pedagogikasi*. Toshkent, 52–58-betlar.

1. UNESCO – Early Childhood Education

<https://www.unesco.org/en/early-childhood-education>

(Maktabgacha ta'lim, erta rivojlanish va o'yin asosidagi ta'lim bo'yicha xalqaro hujjatlar)

2. NAEYC – National Association for the Education of Young Children

<https://www.naeyc.org>

(Bolalarda nutq, muloqot, o'yin orqali o'rganish metodlari bo'yicha ilmiy tavsiyalar)

3. ERIC – Education Resources Information Center

<https://eric.ed.gov>

(Pedagogika, nutq rivoji va ta'lim bo'yicha ilmiy maqolalar bazasi)

